

Jurij Hudolin

ZAKON PRIVLAČNOSTI

*(Kako sem iskal lepoto med dvorcem
Miramar in Devinskim gradom)*

Jurij Hudolin

ZAKON PRIVLAČNOSTI

*(Kako sem iskal lepoto med dvorcem
Miramar in Devinskim gradom)*

UMco

25 let

Ljubljana 2026

Jurij Hudolin
ZAKON PRIVLAČNOSTI
(Kako sem iskal lepoto med dvorcem Miramar in Devinskim gradom)

© UMco, d. d., in Jurij Hudolin, 2026.
Vse pravice pridržane.

Izdajatelj in založnik: UMco, d. d.
Zbirka 'S terena'

Odgovorni urednik: Samo Rugelj
Pomočnica urednika: Renate Rugelj
Jezikovni pregled: Mira Turk Škraba
Korekture: Žiga Rugelj
Avtor vseh fotografij: Matej Mljač
Oblikovanje ovitka in postavitev: Aleš Cimprič
Tisk: Camera, d. o. o.
Naklada: 400 izvodov, 1. natis
Ljubljana 2026

Knjižno delo je izšlo v okviru knjižnega programa, ki ga v letu 2026 sofinancira Javna agencija za knjigo Republike Slovenije.

V okviru določil Zakona o avtorski in sorodnih pravicah so brez pisnega dovoljenja založbe prepovedani reproduciranje, distribuiranje, javna priobčitev, predelava ali druga uporaba tega avtorskega dela ali njegovih delov v kakršnem koli obsegu ali postopku, v številni fotokopiranje, tiskanje in shranjevanje v elektronski obliki.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

821.163.6-82

HUDOLIN, Jurij

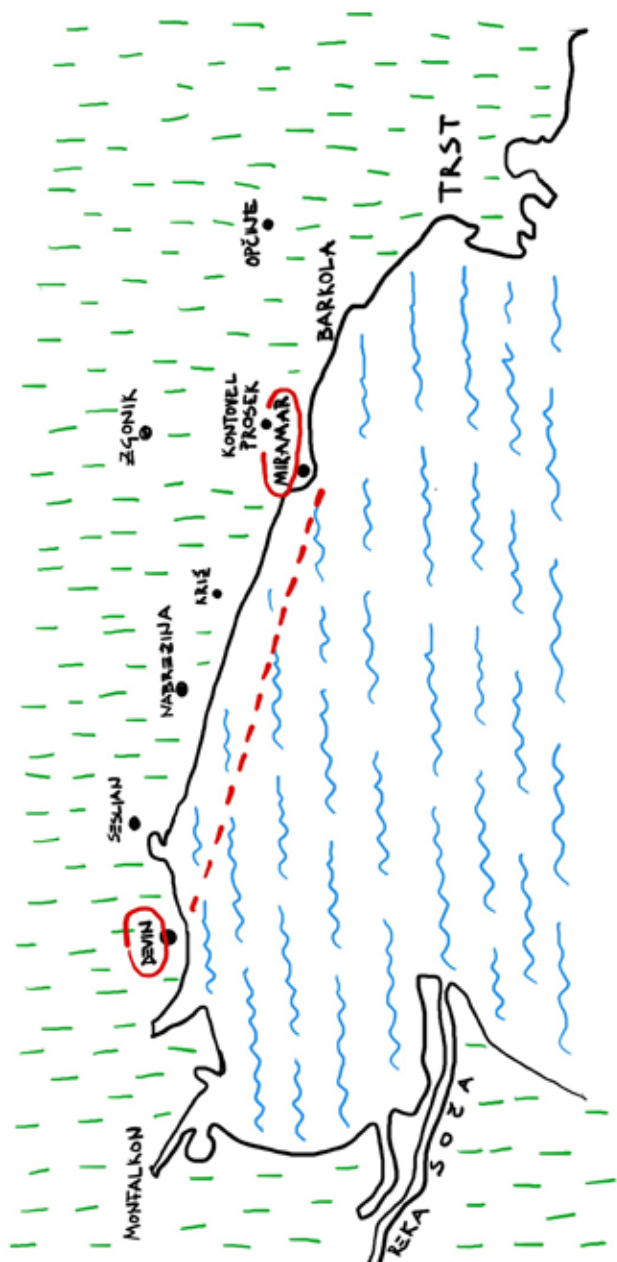
Zakon privlačnosti : (Kako sem iskal lepoto
med dvorcem Miramar in Devinskim gradom) /
Jurij Hudolin. - 1. natis. - Ljubljana : UMco, 2026.
- (Zbirka 'S terena')

ISBN 978-961-7225-60-0
COBISS.SI-ID 273173507

UMco d.d., Leskoškova 12, 1000 Ljubljana, tel.: 01/ 520 18 39
e-naslov: bukla-urednistvo@umco.si, spletna stran: www.bukla.si

Kazalo

Opazuješ zgodovino in hodiš po svoji poti	7
Vizija lepote je pogosto osnovno gonilo človeka	39
Hodiš po zemlji in padaš v nebo	65
Nekoga moraš imeti rad	101
Med norostjo in lepoto	139
Zaljubljen v pot	161
Kaj nas žene, da v življenju iščemo privlačnost in lepoto?	207

Skica območja, ki ga v knjigi popisuje avtor

OPAZUJEŠ ZGODOVINO IN HODIŠ PO SVOJI POTI

Ker sem vedno hodil le po svoji poti, sem pogosto naletel na probleme, ki pa se jih nikoli nisem bal. Ne zato, ker bi bil kak heroj, saj so težave resne in redne spremljevalke človeka, temveč zaradi tega, ker jih jemljem kot eksistencialni izziv. Z njimi se spopadaš, kakor ko se boriš s samim seboj v želji, da bi uresničil svojo vizijo in dal času, preživetemu od rojstva do smrti, pečat, kakršnega si si predstavljal in ga skušaš uveljaviti.

Ljudje pogosto rinejo v težave in tega tudi pri polni zavesti ne vidijo in ne slutijo, ker se ne spuščajo globoko sami vase, temveč le površinsko, kakor da bi si jaz mnenje o knjigah ali tekstih ustvarjal le na podlagi naslova. S knjigami

se ukvarjam že vse življenje, in morebiti je res, da si je že po polovici ali celo nekaj straneh prebranega dela zrelega pisatelja mogoče ustvariti mnenje in da so včasih naslovi, pasusi ali namera cela poglavja namerno zavajajoči. Je tako tudi v *resničnem* življenju? Da bi namerno opeharil koga drugega in v takih primerih predvsem samega sebe? Seveda je tako, najbrž še bolj pogosto kakor v literaturi, čeprav je posameznik bil in bo vedno nagnjen k temu, da na prvo mesto postavlja svoj prav.

Človek deluje po sebi, kar je lepo in prav, a ker smo v življenju najpogosteje zaznamovani s tem, da delujemo znotraj sistemov, torej v družbi, moramo videti tudi drugega, k čemur štejem tudi živalski in rastlinski svet, na katera sem z leti postal izjemno navezan. Imam prijateljico, ki obožuje mačke in z njimi ravna skrajno skrbno, zmožna je prevoziti tudi dvesto petdeset kilometrov, da bi nahranila tri mačke, na katere se je navezala. Večina ljudi bi rekla, da je izjemna, da se tako kaže ljubezen. Vendar te tri mačke so včasih tudi več dni same in se udinjajo sosedu, ki je pravzaprav njihov lastnik, a ker se ne ukvarja z njimi, se raje družijo s prijateljico, ki jih tudi izborna prehranjuje, kar je značilno ne samo za mačke, temveč za

ves domačijski bestiarij, ki ga najdemo okrog hiš na vasi. Toda prijateljica ne more vsak dan po napporni službi prevoziti še dvesto petdeset kilometrov v obe smeri, da bi nahranila mačke, morda pa tudi, tako dobro ji tudi ne vidim v glavo. Zato so mačke včasih tudi po pet dni same in se potikajo po vasi, da bi našle kaj hrane zase. Pravzaprav so izgubljene, vendar le v človeški glavi, saj je središče v tem primeru človek. Če damo na tehtnico, ali je to prava ljubezen ali pa neke vrste zavajanje ali samozaslepitev, bi se odločil za slednje. Vem, da prijateljica daleč proč od mačk veliko razmišlja o njih, čeprav ne more nič storiti, da bi jih osrečila, ali pač: morala bi jih vzeti k sebi, če jih že tako ljubi, ne pa trpeti in si vse dni, kadar ni v njihovi bližini, razbijati glavo, kaj bo z njimi, in gojiti slabo vest, da premalo stori za njih. Zgodilo se je že, da je klicala soseda ali druge ljudi, da so ji naredili uslugo in nahranili mačke. S tem najbrž kopiči problem za problemom, povečuje dolžniško razmerje, saj kmetje natančno računajo usluge, tudi drobižarske, čeprav v genezi hoče dobro. Najbrž se je v življenju treba odločiti, ali se gremo nekaj zares ali pa bomo improvizirali v naivnosti, nemara lahkomiselnosti. Toda na dolgi rok, kakršno življenje zanesljivo je, se improvizacija

ne obnese. Kakor da bi hotel preteči maraton in bi si mislil, da bom vse natreniral v dveh tednih, čeprav gre za maraton, ki ni prvenec, in imaš kar nekaj kilometrov v nogah. Veliki maraton ni mali maraton. Ne glede na določeno športno podlago ali trmo tega ni mogoče doseči, razen če nočemo biti vse življenje zaznamovani s porazi in predvsem s poškodbami, mentalnimi in fizičnimi. Zato potrebujemo samokritiko, koncentracijo in tehten premislek. Nekateri stvari so pač v življenju tudi črno-bele, probleme lahko ustvarjamo tudi, če hočemo dobro in si mislimo, da delamo prav in v korist vseh drugih soudeležencev.

Toda problemi pogosto rojevajo tudi progresivno, vitalno življenjsko vizijo; kar od leta 2010 pogosteje bivam v Istri kot v Ljubljani, se je moje življenje bistveno spremenilo na bolje, na lepše. Če sem v »pešibusarski« knjigi *Ti pa kar greš v bitko za pomlad*, opisal, kako sem za proslavo svojega petdesetega rojstnega dne prehodil Istro, korakal po hrvaški zemlji in se spominjal svojega rojstnega mesta in svoje izvirne identitete na drugačen, distanciran način, se v knjigi *Zakon privlačnosti* sprehajam predvsem po Italiji, Sloveniji in Hrvaški. Živim pravzaprav na tromeji, zato sem pogosto v vseh treh državah vsak dan in

to manj kot v eni uri. Privlačnost kraškega morja in dvorca Miramar in Devinskega gradu me je zadela prav tako močno kakor hoja po poteh mojega zgodnjega otroštva, ki se je v adolescenco prelilo v Istri. Vmes se kajpak potikajo spomini na rojstno Ljubljano, katere uradni prebivalec sem še vedno. Tako življenje me je oplemenitilo in mi razširilo zavest; lahko zapišem, da sem šele po petdesetem začel mirno spati in si oblikovati pogled na matično državo Slovenijo. Vse to generirajo mediteranski vrt pred hišo v Grupiji in moji pešibusarski pohodi po okolju, ki sega nekako od Pulja do Tržiča v Italiji in slovenskega Krasa. Zakon privlačnosti je zato knjiga o moji viziji iskanja in najdevanju lepega, v sebi in prostoru, ki me obkroža.

Ker sem bil nekoč ne prav prijetno obravnavan pastorek, sem se kot odrasla oseba izjemno bal resnih zvez. Potem sem se pri dobrih tridesetih poročil in se čez leta ločil, čeprav je bilo kar veliko ljubezni in prijateljstva v odnosu, kar se danes vidi tudi na odraslem sinu. Toda šele ločitev je prinesla hude probleme glede bistva travme mojega otroštva, saj sem komaj takrat začel poživljati svoje peklensko izkustvo pastorka več kot dvajset let za nazaj. Težko se je bilo spopadati

s tem, trajalo je več let, da sem izplaval, plaval pa sem kot kadaver, kaj plaval, utapljal sem se v depresiji neprežvečenih travm in še danes sem hvaležen mentalni stanovitnosti, da sem prebredel ta do takrat najtežji problem, na katerega sem lahko vplival, in pri problemih je treba jasno ločevati med tistimi, na katere nimamo vpliva, in takimi, ki jih lahko zajezimo in jih primemo za uhlje. Mislil sem si pač, da so vse ločitve in vsi pastorki enaki, egomansko pa sem videl le svojo zgodbo. Ne le, da sem zaradi tega hodil iz problema v problem, moral sem resno poseči vase in po samokritiki, da sem speljal in se zlizal. Žal se take turbulence pogosto ne končajo srečno in ljudje zaradi samoljubnosti, zaslepljenosti in kvaziponosa pogosto vse življenje plavajo v problemu ločitve od drugače mislečega partnerja, ki si kakor vsak človek zasluži uveljavljati svojo voljo in svoj prav. Vse življenje si je treba prizadevati, da ko se nekaj podre, je treba to z vso močjo sestaviti nazaj, seveda po drugem merilu in drugačni viziji, da bo stalo bolj trdno, po vsem smo namreč bogatejši za izkušnjo in kakršnakoli že je, moramo biti življenju hvaležni zanjo. In tudi: prizadeti smo zaradi samoljubnosti in okolja, ne zaradi tega, ker bi bili ponosni, pokončni. Ljudje

se pač ne zavedamo, da sta prav okolje in vzgoja v mladosti tisto, kar ti skuša skrojiti življenje, in to je narobe. Sam (jasno, da imam v fokusu ljudi, ki lahko sami poskrbijo zase) se moraš vzeti v roke in hoditi po svoji poti, ne okolje, ne vzgoja, ki te kroji po takem, kakršen je vzgojitelj, te ne moreta narediti za pokončnega človeka, lahko ti dasta kako smernico, vendar se odrasel človek vedno obla in teše sam, sam moraš videti svojo pot ali pa se ti piše megleno, če ne črno.

Mnogokrat sem s prijateljem arhitektom Matujem Mljačem z barko plul od Devinskega gradu do dvorca Miramar. Mnogokrat sem obiskal botanična vrtova, ki ju obkrožata, in prehodil pot med njima. Oba sem s pomočjo stroke in skrbnikov spoznal od zunaj in znotraj, in ni mi težko zapisati, da je ta prostor na razdalji dobrih enajstih kilometrov zračne linije eden najboljših v Evropi. Tam se morje najgloblje zajeda v evropski kontinent – od dvorca Miramar iz časa habsburške monarhije, ki sta ga za rezidenco večinoma imela cesarjev mlajši brat Maximilian in njegova soproga, belgijska princesa Charlotte, in je danes v lasti italijanske države s posebnim inavguracijskim statusom, pa do Devinskega gradu, ki je večino zgodovine v zasebni lasti nemške

dinastije Thurn und Taxis (ki ima tudi svojo češko vejo), ki je med 16. in 18. stoletjem obogatela z opravljanjem poštnih uslug. Člani rodbine so v 19. stoletju s tem premoženjem nakupili številna zemljišča, podjetja in pivovarne širom po svetu. Tam pa, kjer je lepo, se pogosto rojeva smrtni strah in se porajajo konflikti, kajti vsak bi rad nekaj lepega zase, zase osebno, tak je pač večinoma človek. Sovraštvo in prepiri so najbolj intenzivni med ljudmi, ki so si najbolj blizu, tudi z zavistjo in tekmovalnostjo je pogosto tako, čeprav je kakor vedno lahko tudi drugače in je veselje dom in sožitje. Toda žal redkeje in k temu se bomo kasneje kleno vrnili, saj podobo še tako lepe arhitekture in pejsažev zagotovo delamo ljudje, da ne govorim o vzdušju znotraj prebivališč.

Prav poznavanje nekaterih zgodovinskih dejstev dvorca Miramar in Devinskega gradu mi je dalo misliti, da smo po nekaterih merilih vsi ljudje na isti galeji in te dimenzije so najbolj pomembne, saj segajo v genezo ali pa v sedanost medsebojnih odnosov posameznikov ali množic, čeprav množice ne mislijo, temveč rinejo, večinoma za vodjo. Kot avanturist, mentalni še bolj kakor fizični, sem na barki pogosto premišljeval, kako objestno so živeli ti cesarji, princi, princeze,

plemiči in grofje, čeprav so dali veliko nase – knjižnice, arhitektura, interier, eksterier, vse je bilo veličastna nadgradnja v primerjavi z drugim delom človeštva tistega časa in vse skupaj je dokaz, da za lepoto ni nujno biti milijonar, nujen je le profiliran in tudi z znanjem nadgrajen endemični okus. In o tem najlepše pričata zakladnici Miramara in Devinskega gradu, v današnjem času pa imamo niz malomarnih in objestnih milijonarjev brez okusa, ki bi jim urbanistična inšpekcija morala prepovedati vsakršen poseg v naravo, kaj šele izdajati jim dovoljenja za gradnjo, pri čemer lahko vidimo le tone betona, zlitega na zemljišča; toliko ton, da se vidi, kdo je tukaj založen s financami, ne pa z dediščino zgodovine in aristokratsko lepoto, s katero je naša sredozemska preteklost globoko zaznamovana, v delu Evrope, kjer se morje najbolj zajeda v kopno, pa zanesljivo po zaslugi habsburške monarhije. Če se sprehodite po Trstu in naprej do Miramara in še dalje do Devinskega gradu, vam bo vse jasno, in kot na dlani je tudi, kdo je vse to pozidal in načrtoval.

Toda vrnimo se k meni ljubi sintagmi *kar je na malo, je na veliko isto* ali po domače, če majhno podjetje uspešno funkcionira, je ta model podoben, nemara isti, prenesljiv tudi v večjo

ekonomsko skupnost. V osnovah ekonomije je jasno, da odhodki ne smejo biti večji od prihodkov, in tako je tudi s številčnejšimi združbami, državami itn., čeprav so mi tudi profesionalni in znani politiki na visokih funkcijah v slovenski državi (izvoljeni od volivcev, ljudstva) v sicer zasebnih pogovorih v šali govorili, da ko zmanjka denarja, se ga pač natiska in je problem rešen. Čeprav je bila šala, je tudi v tej zrno resnice ali pa še kaj več, in moraš biti zaskrbljen, če nekdo, ki ga sicer vodljive množice izvolijo na podlagi kakšnih bedastih signalov, daje izjave, da mu je malo mar, čeprav je kot izvršilec zadolžen prav za take reči; v tem smislu se kaže, da smo ljudje in tako tudi lastniki dvorca Miramar in Devinskega gradu za časa svojega življenja najbolj obsedeni s tem, kako zadovoljiti lastni ego, a vendar, lastniki iz habsburške monarhije in družine Thurn und Taxis so človeštvu v čuvanje in tudi delno, recimo temu mentalno last, eklektiko za oči in posredno napajališče znanja in inspiracije, zapustili prekrasno dediščino, ki ni le paša za oči, temveč ima tudi velik didaktični pomen, in tako nadgradili ego, da ima od njega vitalistično korist tudi človeštvo, politiki, ki naj ostanejo anonimni, saj nismo v žarišču tračarskega novičarstva, pa ciljajo le na

zadovoljitev lastnega ega in jim je kaj malo mar za bodočnost človeške rase. V tem so velike razlike med nami, ljudmi; sam sem vedno menil, da nihče ni boljši od drugega človeka, kaj šele, da bi bilo kako življenje več vredno od drugega.

Marsikdo bi pomislil, kako lahko na barki, v sončnem, a ne prevročem vremenu, zasidran med Miramarom in Devinskim gradom, med lepoto, ki ji skorajda ni para, če prištejemo še botanična vrtova, človek, se pravi jaz, razmišlja o takih temah. Sem pač tak, da se najtežjih tem lotavam obkrožen z lepoto in to poganja moj um, kakor ga poganja dolgotrajna hoja ali kake druge vrste rekreacija, ko lahko še razmišljaš, saj če je šport preveč intenziven, gre fokus samo vanj, tako kakor imam jaz fokus sedajle le na tem pisanju. Če so zadeve preveč intenzivne, ni prostora za dve resni kontemplaciji, lahko se ukvarjam le z eno, vsaj jaz sem tak. No, ko je barka takole zasidrana plivkala nekje na sredi med dvorcem in gradom in sem opazoval različno arhitekturo, ki je na strmih pobočjih bolj ali manj okraševala razdaljo med mojim zanimanjem, sem opazil nekaj nenavadnega. Precej hiš je zgrajenih kar v alpskem slogu, to mi ni šlo v račun, a ko sem izvedel, da so lastniki večinoma nemški in avstrijski

investitorji, mi je bilo jasno, čeprav, brez samohvale, sem takoj pomislil na to. Še bolj presenetljivo je bilo, da me to sploh ni motilo, saj na hišah ni bilo levčkov in gipsastih kipcev ter ornamentov iz prve obcestne lončarske delavnice, hiše so skladno stale in ustvarjale lepo simbiozo med mediteranskim rastjem in barkami, jadrnicami in jahtami, zasidranimi v manjših lukah med dvorcem in gradom.

Zanimivo je, da zmeren človek z okusom zna prilagoditi in v sugestivno krasotijo stkati različne sloge in žanre, če se literarno izrazim, pa ne posluša vedno arhitektov za notranji in zunanji prostor, vrt. Tega je na istrski in dalmatinski obali premalo, preveč se nenadzorovano zida in dovoljuje vse živo, najbolj mi gre na živce betoniranje obale in priključevanje k po večini nemarni pozidavi nad njo, vsaj kar se recimo mejnega pasu med Slovenijo in Hrvaško okrog Savudrije tiče, avtorji tega pa so večinoma moji sodržavljeni Slovenci, ki so pogosto tudi zelo nesramni, če bi legel in se sončil na tem betonu, kakor da bi bila obala pod njihovo vikend hišico njihova last. Žalostno, kam človeka pripelje njegov pritlehni in primitivni ego; vem, da si delal in zidal, vendar si to počel na črno in na zemlji, kjer je prepovedano

in je ta javna last. Žal je ostalina socializma, ko je veljal kvazi in lažnivi moto *vsí za enega, eden za vse* ali še bolje, *vsí za peščíco*, naredila svoje. Neprimerljiva je arhitektura od Trsta do Devina in na istrski obali, čeprav ima slednja lepše naravne danosti, da ne govorim o naravni lepoti dalmatinskih otokov, kjer kar mrgoli levčkov in gipsastih kipcev in rumenih ali celo vijoličnih fasad. To je treba prepovedati, če hočemo zanamcem pustiti avtohtono, zgodovinsko izročilo, ki sije v lepoti in govori resnico, vendar ne resnice enega ali več sprevrženih umov, ki zanikajo zgodovino in jo hočejo meriti le po sebi in finančnih zmožnostih. To bi morala imeti Evropska unija že zdavnaj urejeno, a se mi zdi, da je vse skupaj iz leta v leto vedno bolj brez nadzora.

Ko sem iz morja zlezel nazaj na barko in se pretegnil na palubi, da se posušim, sem se spet vrnil k egu, ne rivalstvu, egu, ki ne obvladuje napuha. Iz športa sem navajen rivalstva in fer igre, vendar danes v poslu ni več tako, vse drugo je pred rivalstvom, ki vključuje prijateljsko noto, to je v poslih, v katerih se obrača denar in podeljujejo časti, kaj malo vredno. Poznam poslovneža, znanega gradbinca s petdesetimi zaposlenimi, ki ima zavidljivo bero zgrajenih hiš in udejanjenih

javnih naročil, in nekoč mi je navrgel, da nekateri naročniki sploh ne plačajo, da je imel težave z grožnjami, čeprav je delo opravil, a vendar »piskali bomo tvoje otroke, če ne boš nehal žicati denarja«. Delo je opravil, za denar pa mora pogosto prositi, saj naročniki včasih tudi ne plačajo in ti na vrat pošljejo izterjevalce ali pa še kaj hujšega, kakor da bi jim bil dolžan on. In to je ta ponoreli ego, ki ne vidi ničesar razen samega sebe, po mojem še lastne družine ne, in če se na vse kriplje potrudim, tega ne morem razumeti, kaj je človeku, za nameček še milijonarju, da nekaj naroči in ne plača. So škandali z neplačanimi sendviči v trgovinah, ki polnijo stolpce medijev, so hude turbulence v javnih službah in pri javnih naročilih, tudi za drobiž, vendar ljudje nikakor ne najdejo skupnega jezika, kajti treba je pokazati moč, jajca in se zavihteti pred drugega, tudi če ti je brat ali dolgoletni znanec, recimo prijatelj. Takih in drugačnih zgodb sem se v preteklih letih, kaj preteklih, od osamosvojitve Slovenije naposlušal in jih nikakor ne morem sprocesirati, ne gredo mi v račun. In tega je veliko več kakor kolegalnosti in korektnosti.

Prestavil sem se v notranjost barke, ker me je sonce začelo žgati in nekaj časa poslušal arhitekta,

ki mi je pravil, da so tudi njega izdali nekateri prijatelji in sošolci s fakultete, ko je šlo za boj pri javnem naročilu. Sem mar naiven, mora res biti tako? Kaj pa včasih eden in drugič drugi? Si ne moreva česa deliti, če sva kolega? Vsak pol posla, ali pa ti tega, jaz pa drugega? Lastnik arhitekturnega biroja se je le nasmehnil in odmahnil z roko, češ, to obstaja morebiti pri vas, pisateljih in pesnikih, ki ste sanjači in lahko živite v svoji samoti, ki je za pisanje nujna, v biznisu in na denarju temelječem življenju tega ni. Več lovke je zraven in vse so pohotno grabežljive, kar po vsakem evolucionem modelu pelje najbolj pogosto v nekorektnost.

»Pa saj, meni uspeva preživeti s pisanjem, prevajanjem in nastopanjem,« sem rekel Mljaču, čeprav sem imel tudi jaz večkrat temne oblake nad sabo in sem moral iz lastne slikarske zbirke, ki je tudi dediščina in štirideset let zbirateljstva, vzeti kako dražje delo, da sem naposled plačal stroške bivanja na tem svetu. »Že, že, da imaš za streho nad glavo, dagnje in srajco in kavbojke. Vendar ko ljudi prime pohlep in je pomemben le denar, in v gradbeništvu je neskončno veliko denarja, se zgodba o sanjarjih neha. Ljudje, človek bo storil vse, da bi dobil neki milijonski posel, to niso

kavbojke in večerja, mafija ni poezija, razen če gledaš vse skupaj v filmu,« je dodal arhitekt. »Se v velikih poslih ne pozna fer igre?«

»Do neke mere že, vendar so vedno problemi. Nobena stvar ni gotova.«

Po tem kratkem dialogu s poslovnežem in tudi umetnikom sem se zamislil.

Svet je torej precej s tečajev, jaz pa sem svobodni književnik – kakor ptica –, ki piše in popeva visoko večerno pesem o lepoti, nežnosti in prijateljstvu ter ljubezni do športnih in hedonističnih aktivnosti, in zdi se, da skorumpirani svet brez čustev še kako krvavo potrebuje take, kakršen sem jaz. Ne predstavljam si, da bi sodobnemu svetu in civilizaciji zapuščal kakšna drugačna sporočila kakor vivisekcijo lastnega življenja in spoznanj na poti in ob njej.

Ko sva se vračala v Villaggio del Pescatore, nekoliko naprej od Devinskega gradu proti Tržiču (Monfalconeu), kjer ima Matej privez za barko, sem razmišljal, ali nam pisateljem in pesnikom ljudje po pravici pravijo, da smo sanjači, in nas pogosto gledajo izpod čela. Tudi med pisatelji, med katerimi se ne obrača veliko denarja, so igre, lobiranja pri komisijah in nagradah, tudi tukaj gre za nekaj podobnega kakor v velikih finančnih

poslih v gradbeništvu in arhitekturi. Pa sem spet tam: kar je na malo, je na veliko isto; napuh in želja biti boljši od drugega človeka, ta malomestna strast nas razjeda povsod! A vendar je kleč vsega najti samega sebe, in jaz sem se po vsej verjetnosti našel, to moram povedati. Nisem nesrečen, prej obratno. Delo je na prvem mestu, če hočeš ujeti galop dopamina, kadar se ga lotiš, ne pa zajahati krevsajoče kljuse neskončnih problemov in mafijskih groženj. A vendar gre vsakemu svoje in najbolj žalostno je, ko poslušam številne, kako komaj čakajo pokojnino, kako odštevajo dneve, kdaj jo bodo prejeli, in ko se naposled dogodi, so nesrečni še bolj. Če si nisi mogel izbrati poklica, ki ga ljubiš, če nisi našel osi, ki te žene v interesu golega zadovoljstva, potem te nič ne odreši. Po mojem so tudi lovci zgolj na denar in še enkrat denar le nesrečne in nervozne razhajkane kreature.

Priviezala sva barko in se odpravila v bližnjo restavracijo na dagnje. Ne vem, zakaj, vendar kadar sem z Mljačem, skoraj vedno naročiva dagnje, na belo ali na rdeče (nekoliko pekoče in s paradižnikovo omako), čeprav so školjke čistilke morja in nezdrave, če so pogosto na mizi. A bil je čas, ko so me zaposlovale resnejše teme, tudi take, kam

drvi svet in medsebojni odnosi med ljudmi, tega se bom lotil in skušal prispevati drobec k temu, da bi nam bilo vsem nekoliko lepše. Mi bo uspelo?

Vedno me je bilo nekoliko sram, kadar mi je ušlo, da sem skušal v govornem ali zapisanem biti mesija. Temu se je, ne le na ošvrk, temveč dejansko v umetniškem delu zelo težko izogniti, saj te pogosto pelje neka višja sila, ki se vije iz podzavesti. Zato sem se od nekdaj skušal zapisati empirizmu, in zdaj sem na poti nazaj na barko, kjer bova prespala in zjutraj krenila na morje – zanimivo, kako turirava vedno isto turo od Villaggia del Pescatore do Devinskega gradu in potem do dvorca Miramar, vmes fotografirava krajino med posestvoma in se pogovarjava o princesah in plemičih – in ko sem lezel v kabino ter se ohomotaval v spalno vrečo, sem začel premišljevali, kaj so mi vse dala prijateljstva, ki jih, v to sem prepričan, že zaradi časa v zgodovini in stanu bratje cesarjev in hčere kraljev niso mogli gojiti na tako sproščen način.

V življenju sem sklenil mnoga prijateljstva in dobra znanstva, ki so se dopolnjevala v različnostih značajev, vse pa je, verjeli ali ne, skupaj držal humor in sproščeno besedovanje, tudi kadar – in to je med prijatelji pogosto – smo poslovno

sodelovali. Marsikdo bi rekel, da živimo v času, ko ni več časa, in da se lahko družimo le v službi in doma z družino, vendar sem si jaz življenje uredil povsem drugače. Kadar imam veliko dela, si na koledarju obkrožim, katere dneve bom namenil druženju in času s prijatelji ali partnerico. Za take dogodke imam vedno čas in ni ga dela in obveznosti, ki bi me pri tem ustavile. Sam sebi sem kajpak pomemben in se čuvam, kolikor se lahko, vendar si vedno vzamem čas za druženje s prijatelji ali znanci, če me res ne preganja kak težak rok, ki mu sledi oddaja besedila naslednji dan. Vendar se takim stiskam ogibam, kakor sem že napisal, zato imam dneve – pač ne vedno, tudi naključja so – obkrožene na koledarju, da se ne zgodi dvojna obveznost. Tako mi je v življenju ostalo veliko dobrih prijateljev in znanstev, čeprav se z nekaterimi vidim ali slišim redko, vendar ne zaradi slabega priokusa ali kake konfliktne situacije; zdi se mi, da je zaradi spreminjanja narave dela ali pa značaja in življenjskih navad normalno, da se nekateri ljudje oddaljimo, vendar ostaja spomin na preživeto lepoto in smeh ali opravljeno delo, ki nas je povežalo in povezovalo. Kliše je spet ponavljati, da človek živi od spominov (hoče kajpak predvsem lepe in vitalne) in progresivnih

idej, vendar mora imeti zato sistematičnost in red, ne le evforijo, kadar se družijo in vse kaže na splošni uspeh in zadovoljstvo. Družimo se na različne načine – eni na zabavah, eni v športu, drugi v resnih pogovorih o življenju in umetnosti. Z vsakim drugačnim značajem pride kaj novega, in jaz imam pitoreskno paletno v tem, na kar sem precej ponosen. In da, imam tudi prijateljstva, ki jih vodi le vzajemno spoštovanje in noben skupni vodniški oprimek.

Prevalil sem se na bok, kajti na barki nisem vajen spati in sem razvajen, saj se najpogosteje držim le svoje postelje v Grupiji. Kadar sem na obisku, spim slabo. Ne vem, zakaj, vendar z leti vse težje spim po hotelih in pri prijateljih, tudi s partnerico imava vsak svojo sobo. Za kleno življenje je prvi pogoj, da si naspan, in zdajle na barki se mi težje piše. Najbrž je lažje lastniku Devinskega gradu princu Dimitriju von Thurn und Taxisu, ki spi v svoji vili v Bruxellesu in se vsaj za en teden vsak mesec priseli na svoj Devinski grad, ali pa Maximilianu in Charlotti, ki že več kot stoletje spita nekje, kjer se bratijo duše in občudujejo zanimivosti in bisere tega sveta. Po mojem neseš z dušo v onstranstvo najlepše spomine, ki si jih temu svetu zapustil v oprijemljivi obliki, ali

pa si še naprej s tostranstvom deliš svoje najbolj lucidne misli. A pustimo fiktivno in metafizično, zdaj sem na barki in ne morem spati. Ker sem se hvalil s prijateljstvi in znanstvi, se bom zdaj zamislil tudi drugače, imel sem kar nekaj znanstev, ko se je drugi strani odpeljalo in niso zdržali bolečine tega sveta, z moške strani je bilo to najbolj pogosto zaradi žensk. Poznam nekoga, s katerim se ne družim več – takih je v mojem življenju za vzorec, a so, in ne vem, kaj me je gnalo, da sem poglobljaj taka znanstva –, ki je dejansko ponorel in je moral na zaprti oddelek psihiatrije, čeprav je opravljal ugledno in odgovorno službo, v kateri si skorajda ne moreš privoščiti napake, kadar si v etru, kadru, a vendar: možakarju se je utrgalo in šele kasneje sem doumel, da je to zaradi ženske, no, ne neke fiktivne gospe, temveč bivše žene, s katero ima tri otroke, a vendar – razšla sta se pred šestimi leti in nikoli mi ni govoril o tem, dokler se mu ni zmešalo in dokler ni kolcal le še njenega imena. Človek je svojo bolečino toliko let tlačil, da je naposled počil in si priboril policijsko vozilo na zaprti oddelek psihiatrične bolnišnice v Polju. Takih znancev imam kar nekaj, vendar sem z njimi večinoma hočeš nočeš moral pretrgati stike, saj se jim je stanje po obisku psihiatrije rapidno

poslabšalo. Kakor da bi lahko šele neznancem, psihiatrom in hospitaliziranim priznal, kaj in kako je s teboj, čeprav drži, da se pogosto lažje odpremo tistim, ki jih sploh ne poznamo. Svet je poln presenečenj in zato je naposled treba imeti življenje rad, in končno si vsi skupaj priznajmo, da je življenje več ali manj v glavi, da se proces življenja dogaja tam.

Arhitekt je veselo smrčal na ležišču pred kabino, jaz pa sem se prevalil na drugi bok, tokrat na srčni, levi, in se spomnil olimpijskih iger leta 1984 v Los Angelesu in maratonskega teka, ki sva ga gledala z očetom, ki je takrat tudi sam tekkel maratone in ultramaratone. Oja, Gabriele Andersen-Schiess. Za maraton peklensko vroče, okrog 30 Celzijevih stopinj je bilo, ko je kakih petnajst minut za zmagovalko na stadion prišla švicarska tekmovalka, sicer nekdanja švicarska rekorderka na 10.000 metrov, Gabriele Andersen-Schiess. Hodila je cikcak, križem kražem, ni mogla več teči, opotekaje, zibajoče je šla v poslednji krog in spričo totalne dehidriranosti se ni več popolnoma zavedala same sebe. Na robu omedlevice je, ko je prečkala ciljno črto, padla v objem reševalcev. Sedemintrideseto mesto v tem oziru ni relevantno, tudi zlata medalja ne bi bila; Gabriele je v svoji vztrajnosti in nezavednosti

enostavno poslušala svoje klecajoče noge in prišla tja, kamor je vedela že na startu, da mora priti. Ta njena drža je sinonim za človeško trdovratnost in dokaz, da človek lahko preživi tudi največji napor in stisko, človek lahko premaga in mora premagati bolečino, tudi fizično, sploh pa mentalno! Zdi se mi, da je v tem kleč našega življenja, in fantom, ki se jim v teku časa zgodijo ljubezenske, zakonske in poslovne nesrečnosti, bi svetoval, da si ogledajo čim več takih nadčloveških naporov. Ni treba, da si dehidriran, ni treba, da si olimpijski prvak, in ni treba sodelovati na olimpijadi ali svetovnem prvenstvu, treba pa se je boriti, kajti drugemu človeku, če sta si še tako blizu, nikoli ne moreš videti v glavo in vse njegove misli, prej v telo, ki ga lahko tudi primeš, določenih mentalnih vzorcev kogarkoli pa nikoli ne moreš videti. Zato se s psihičnimi turbulencami ne smemo igrati. Kot laični psiholog svetujem veliko rekreativnega športa in zdravo službo. Služb je, kolikor ti srce poželi, in ne iščemo najprej plačo in regres in božične darove, temveč iščemo delo, ki nam daje privilegij, da se lahko z užitkom spopademo z njim! Tako sem kontempiral na robu sna in se potem zvalil na hrbet. Ko sem bil majhen, sem spal na trebuhu, kar je bojda najbolje, vendar sem tokrat zaspal na hrbtu in se v

lahnem pozibavanju barke okrog petih zjutraj tudi tako prebudil.

Okrog osme ure zjutraj, po kopanju in zajtrku, sva se z arhitektom Mljačem odpravila na Devinski grad, kjer naju bo sprejel dolgoletni oskrbnik in vodja renovacij gradu, arhitekt Danilo Antoni, zamejski Slovenec, doma iz Devina. Prvi obisk najbrž ne bo tudi zadnji, odločila sva se za postopno uvajanje v snov, izkušnje govorijo, da se pri resnem delu ne sme nikamor muditi. Danilo Antoni je elokventen sogovornik, ki je svoje življenje, še sploh kot Devinčan, posvetil Devinskemu gradu, prvotno zgrajenemu v 14. stoletju. Peljal naju je skozi labirinte in sobane, predvsem pa je fascinantna botanika, ki obrača tudi Rilkejevo pot. Ker je grad v zasebni lasti, je lastnik iz rodbine Thurn und Taxis kot spreten poslovnež najprej izračunal, koliko prostora v gradu mora nameniti obiskovalcem, ki plačajo vstopnino (letno se jih nabere okrog štirideset tisoč), in koliko ga bo pustil zaprtega, le zase in za svojo družino ter zasebne obiskovalce njegovega bivališča. Nameniti obiskovalcem, proti plačilu vstopnice, seveda, pomeni, da se pokrijejo plače vrtnarjem, restavradorjem in drugim delavcem, ter tudi, da je treba nekaj privarčevati, da bodo pokriti nadaljnji

posegi v grad, ki je, čeprav fascinanten, potreben restavratorske in gradbene pomoči. Antoni se je razgovoril predvsem o botaniki in vrtu, Thurn und Taxisi so bili večinoma vsi obsedeni s hortikulturo, rastjem, novimi neznanimi rastlinami, ki se naročajo ali prinašajo z vseh koncev in krajev naše zemeljske oble. Grad je bil v drugi svetovni vojni pod italijansko in nemško oblastjo, ostalina je bunker, ki so si ga zgradili in si ga je mogoče ogledati, vendar je bunker *bunker*, skrivališče pač, ki kakor vsak vojaški objekt ne more prinesiti nič aristokratskega, če je v njem vonj po nafti in strojnem olju, orožju in paranoji. No, Antoni, ki je zaradi odgovornosti in narave svojega dela tudi tesen prijatelj z lastniki, je navrgel anekdoto, da je princ Karel, ki je sovražil svoje prednike in sorodnike ter grad in Devin, precej vrta namerno uničil in se s svojim džipom nalašč vozil po cvetju in endemičnem rastju pred gradom. Večji del vrta je dal kar preorati. Ko je lastništvo prešlo v roke drugega Thurn und Taxisa, ki je kakor večina njih oboževal botaniko, se je zadeva vrnila v prvotno negovanje. Kakor vsi graščaki imajo seveda tudi Thurn und Taxisi hlapce, le da so to ljudje v enaindvajsetem stoletju, zdravstveno in socialno zavarovani, vendar se čuti neke posebne